

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibus Singlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Pars Secvnda. Religiosorum omnium instituto congruere, Hæreticos, aut Infideles juvandi studium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38601

effugiens manus, Guam Baptismi gratia se contulit. Huius in persona quando ad aliorum conversionem haud leve momentum est, dabitur operam uti doctrina quidem ac moribus in Divi Pauli Collegio cum alumnis ceteris imbuetur: quod verò ad vitium cultumque, attinet, lauto se paravit hospitio, mea impensa copiose ac liberatiter habeatur. Significavit mihi ipse litteras ad Ceilani regnum sibi jus actionemque competere: videbis quidnam hoc sit: totamque rem probe exploratam & cognitam ad me perscribes. Quod autem Tyrannus in suos populares, qui Evangelio credere tam crudeliter savijs, seras quidem illas, verum anen debitas tanto scelere parvas ab eo per te quam primum exigi volo: & gravem audacia mercedem statui: quo intelligant omnes nihil esse mihi antiquius, quam ut omni ex parte integri, incolu-meque ferventur, qui à demonum castris ad Christianam transferant.

Ab Ethnicis artificibus, Christi Domini, Virginis Matris, & Sanctorum imagines pingi, atque adeo circumferri venales, minime decorum est nomini Christiano. Tu ergo cum proscriptioni aut virgarum minus edices, ne cui profano tabulas ejusmodi pingere, aut vendere quoquo modo in posterum liceat. Paraciale Covini templum, ite inq. Colani, dudum inchoata, patere imbribus putrifacienda, turpissimum est. Vitrumque tu architectis ac fabricis adhibitis, quam primum tegendum ac perficiendum curabis. Placet

etiam in vico Noraa templum Divo Thoma Apostolo fieri; Calapore captam sancta Crucis edem absolvis itemque in Ciorano Insula templum excitari: Præterea, locis idoneis auditoria, scholas institui, ad quas statis diebus non Christiana modo plebs Catechismi causa, verum etiam Ethnicis ad audiendum Evangelium vel inviti conveniant.

Quando quidem in ista mea ditione mihi primum omnium & maximum est obsequium Dei, & Christiana Religioni amplificatio, cupio vehementer à T. Teranis quoque & Bardefis sinibus, quibus mihi nuper Idalcian cecidit, idolorum cultum, ac profanas gentium superstitiones prorsus evelli. Id quod citra tumultum ac vim hoc præsertim initio fiat. Expedis, rationibus ac disputationibus quam lenissime populos edoceri, quanto in errore, ac veritatis ignorantia versentur: quamque vel perperam, vel impium sit, cultum uni debitum DEO, simulacris lapidibusque ab homine tribui. Porro ad eas pellendas tenebras cum alios viros adhibebis virtute & eruditione præstantes, tum verò tu ipse primarios gentis evocare, alloqui, monere non desines, atque omni ratione ad Christum allicere. Qui sese dederint, hosce, in fidem receptos, non tueris modo, sed etiam pro suo quemque capti sibi ornatusque. Hac omnia scito majorem in modum nobis esse cordi: que singula te pro tua industria & probitate sedulo curaturum esse confidimus. Almerini 8. Idus Martias. M. D. XLVI.

DE PROCURANDA CONVERSIONE OMNIUM GENTIUM

LIBRI II.

PARS SECVNDA.

Religiosorum omnium instituto congruere, Hæreticos, aut Infideles juvandi studium.

Religiosis Ordinibus, quantumvis solitudini, ac contemplationi vacent (exceptis forsitan illis, qui Eremiticam vitam profitentur,) valde esse consentaneum, immo expedientissimum, Ecclesiæ conatibus in animarum conversione adjuvare, ostenditur tam ex regulis ac institutis Religiosorum omnium, in quibus animarum studia non interdiciuntur, quam ex multis aliis argumentis. Immo verò Religiosos omnes præ aliis huic functioni esse aptissimos, tum ex fructu à Religiosis Ordinibus in Ecclesia DEI percepto, tum ex aliis capitibus plenissimè comprobatur.

CAPVT I.

Religiosis omnibus, cujuscunque Ordinis sint, valde consentaneum esse proximorum saluti, ac peculiariter Infidelium conversioni studere.

Quamvis ad Petrum ejusque Successores, quibus universalis Ecclesiæ à Christo commissa est, singulari quadam ratione, & debito per Thom. à Jesu Oper. Tom. 1.

tineat, ex non ovibus oves facere, ut ovile unum in Ecclesia consurgat; quia tamen Romani Pontifices per se ipsos id præstare non possunt, decreverunt viros idoneos sibi coadjutores eligere, qui ipsorum auctoritate officium hoc prædicandi gentibus Evangelium obirent: nam et si Episcoporum, qui hac in parte Apostolis successerunt, munus hoc esse videatur; tamen neque Episcopi omnia præstare possunt, & ipsi etiam suarum dioceseon limitibus conclusi sunt. Quare Religiosos Ordines Pontifices sibi in hac functione tanti oneris socios assumpsērunt, qui Apostolica auctoritate freti, totum terrarum orbem

ut bene doctrina luce lustrarent, ac vitæ pietate, & ardore inflammarent. Et quamvis in Ecclesia olim fuerit concertatio maxima, an Religiosis etiam Medicantibus munus prædicandi, Sacramentaque administrandi competeret: surrexit enim Guilielmus quidam oppidi Amatoris, eique amentia, & scelere pares alii Doctores Parisienses, qui tum voce, tum iustis voluminibus editis, nec literis studere, nec ad populum concionari, nec penitentium confessiones excipere, licitum esse Religiosis affirmarunt; ea potissimum ratione ducti, quia Monachis potius plangendi, ac contemplandi, quam docendi officia competere. Repugnarunt tamen accertimè his, qui Dei gloriae, animarumque saluti adversabantur, duo utriusque illius temporis lumina, B. Thomas, & D. Bonaventura: & hic quidem *pauperum Apologiam*, ille verò opusculum edidit *contra impugnantes Religionem*.

Sed antequam D. Thomæ argumenta proponam, illud est præclarum inter alia, ac primo loco ad horum impietatem improbandam præmittendum, quod, etiam olim, antequam Monachi Sacerdotum munere fungerentur, ipsorum illa erant propria, jugis scilicet oratio, psalmodia, vigiliae, jejunia, & alia exercitationes, divinorum contemplatio, atque ipsa vivendi ratio victu, vestitu, & loco à reliquorum hominum communione, juxta nominis ethymologiam distincta: Monachi enim appellati sunt ab individua illa, & singulari vita, & à rebus aliis separata, quam proficiebantur. Unde apud Dionys. Areopag. universus ille consecrationis ritus, quem ipse *c. 6. Ecclesiastica Hierarchia* affert, secessionem hanc, & separationem, ac transformationem, in vitam unificam, & Dei contemplativam designat. Extant hæc de re plurima Patrum decreta apud Gratianum, & apud Ivonem. Ex Concilio quidem Nicæno *Canone sexagesimo primo*, inter Arabicos legitur, ut Monachorum conversatio juxta eorum nomen à reliquis sit discreta. In Chalcedonensi autem *cap. 4.* Monachorum vita, oratione, jejuniis, quiete, & clausura definitur. Hieronymus verò ad Riparium, ad Paulinum, ad Heliodorum, ad Rusticum, & ad Desiderium, solitudinem, orationem sine intermissione, vigiliis, laborem manuum, Divinorum contemplationem, ac vitam penitentem ex Apostolico instituto profus ab aliis se junctam, & pro illorum nominis ratione singularem, propria illorum esse docet: ac proinde omnes serè Monachi olim solitariam, & eremiticam vitam ducebant.

At verò postquam Monachi ad Presbyterorum, ac Sacerdotum gradum ascenderunt, jam ipsorum Religiosorum Sacerdotum illa propria officia sunt, ex ipsa Christi institutione, ut saluti hominum procuranda, tanquam coadjutores Dei incumbant, disciplina morum, & doctrina fidei alios ædificent, verbi ministerio, Sacramentorum administratione, vita exemplari, & oratione populo prolent. Denique (sicut à Dionysio traditum est) ut purgent, illuminent, & perficiant alios, quæ actiones propriæ sunt Ecclesiasticæ Hierarchiæ, quam Christus secundum exemplaris sui cælestis formam in terris instituit, hoc est, ut legatione inter homines pro Christo fungentur, & opus illud promoverent, quod Christi atque Apostolorum est; quodque solum toti Ecclesiasticæ Hierarchiæ fuit demandatum, quam institutam à Christo Domino accepimus, ad retinendam doctrinam ab eo traditam puritatem, at-

que ad excitandos, & juvandos homines, ut æternam salutem consequantur.

Quæ cuncta adhuc clariora sunt ex Evangelicis, & Apostolicis libris, atque ex ipsa Patrum canonica institutione, uno ordine dicentium, ordinem universum Sacerdotum uni huic operi consecratum fuisse, ut ab omnibus aliis curis liberum, & immunem esset, ne qua re impediri, vel retardari posset ab eo ministerio, quod principem locum in Ecclesia Dei tenet, ut gravissimè, & eleganter multi Patres affirmarunt. In primis S. Greg. Nazianz. in Apolog. *Presbyteri* (inquit) *officium, caelestem quandam vitam requirit, primo purgari, deinde purgare; sapientia instrui, & sic alios sapientes reddere; lumen fieri, & alios illustrare; accedere ad Deum, & alios adducere; sanctificari, & alios sanctitatem adferre.* S. Joannes Chrysostomus *Hom. 1. in Marcum: Sacerdotalis officij est posse docere populum.* S. Hieronymus ad *Rusticum Monachum, Epist. 4. sic* (inquit) *viva in Monasterio, ut Clericus esse merearis.* & infra: *Multo tempore disce, quæ postmodum doceas. Quod si populus, vel Episcopus in Clericum te elegerit, age ea, quæ Clerici sunt.* Sic Hieronymus; quibus clarè innuit Monachos Clericos omnia Ecclesiastica munera Clericorum propria debere exercere.

Quis verò primus fuerit, qui in Occidente Monachismo inseruerit Clericatum, prædicatur à S. Ambrosio *libro 10. Epist. 82.* S. Eusebius Episc. Vercellensis: quod & ipsam præstantissimum vitæ genus S. Martinus Episcopus Turonensis transtulit in Gallias, & S. Augustinus in Africam, & ante ipsos in Orientem Basilium Magnus, qui omnes admirabili quadam connexione duo hæc perfectissimæ vitæ genera, Clericorum, & Monachorum, eorumque functiones in unum patenter conjungentes, tanquam splendissimis luminaribus sibi ipsis, aliisque lucentibus Christi Ecclesiam exornarunt. Ex quibus, aliisque innumeris Patrum testimoniis, quid addat Presbyterium ad Monachismum, quæ, & quales virtutes requirantur in eo, qui tractaturus est de æterna animarum salute, non obscure constat: ob quam causam Religiosorum Institutores monastico Instituto Sacerdotalis officij dignitatem, ac curam adjungunt, & atque ex eo proximorum salutem procuranda, quasi quodam debito se altinxerunt.

Quare Gregorius Nazianzenus in Oratione fanebri de *S. Basilio*, ex hoc maxime Basilium commendat, quod pietatis Gymnasia, sive Monasteria extruxerit, ut & Monachi contemplationi, & aliorum salutem jugiter studerent. Hoc igitur Basilii Institutum & inceptum in posteriorum Religionum institutione magnos progressus fecit: Nam Monastica disciplina, & sacerdotii virtutes, & utilitates ita unius vitæ communione permixtæ sunt, ut verè illius solidæ virtutes, atque utilitates Sacerdotii ministeriis, & exercitatione extra umbram, & solitudinem positæ illustriores fiant, & quàm maxime fructuosæ. Quippe Sacerdotii ministeria Religiosis virtutibus adjuta tranquillitatem animi, & puritatem non impediunt, sed potius perficiunt, & oratione, ac divinorum contemplatione quasi accensa ferventius, & cum uberiori animarum fructu exercentur. Unde item fit, ut aliorum utilitas cum propria utilitate conjuncta semper sit; nam in omni ministerio, & actione ad renovationem spiritus perpetua veteris hominis mortificatione, ad augmenta virtutum, ad majorem Dei gloriam, Religiosorum Ordinum auctores, & Duces temperatè aspirant.

Nam

Nam postquam Basilicus sanctissimis legibus Religiosos, tam in ordine ad propriam salutem tuendam, quam ad proximorum juvandam, procurandamque Evangelicam lux in Occidentem illata, caliginem Europæ discussit, surrexit almi-
ficus Monachorum Pater Benedictus, cujus Regulas plurimi sunt amplexi. Bernardus quoque ac ceteri Ordines, præcipuè verò illi quatuor, qui Mendicantium vocantur, illuxere mundo, minantemque ruinam Ecclesiæ indefesso labore sustentarunt, instaurarunt, atque in varias nationes propagarunt; idemque alii Ordines executi sunt, qui veluti novæ cohortes prodierunt in campum, animasque quam plurimas à laqueis Diaboli in Evangelii lucem, ac libertatem revocarunt, ut latius sequentibus exemplis demonstrabitur.

Convenientissimè igitur Religiosi, postquam Sacerdotes functiones Monachati sunt annexæ, prædicandi, ac docendi munus exercent. Quare merito sententiam Guilielmi D. Thom. *Opusc. 19. cap. 4.* in primis centes erroneam, & in proœmio ejusdem *Opusc.* asserit Diabolum invadam divinæ gloriæ & humanæ salutis per ministros suos (loquitur de Guilielmo, ejusque complicibus) gloriæ Dei, & animarum salutem niti impedire. Et *Secunda Secunda. quæst. 187. art. 1.* Stultam, inquit, esse opinionem dicentium, quod status Religionis impedimentum adferat talia exequendi. Ecce, qua ratione D. Thomas errorem, & stultitiam centes asserere, Religionis alicui esse contrarium saluti proximorum, prædicatione verbi Dei, aut confessionum auditione consulere. loquitur autem D. Thom. ut luce clarius constat ex contextu, de omnibus Religionibus, tam de iis, quæ sunt institutæ ad vacandum contemplationi, ut sunt Monachales omnes, quam de illis, quæ actioni & contemplationi vacant, ut ipse docet in *cap. primo ejusdem Opusc.*

Hanc verò sententiam tribus inter alia convincit argumentis. Primum asserit, illudque egregium *2. 2. q. 187. art. 1.* ubi querens D. Tho. an liceat Religiosis prædicare, & docere: Respondet, non solum non impediri ratione status Religiosos ab hoc munere, sed potius esse magis idoneos exercitio sanctitatis, quod assumpserunt: *Stultum enim est (inquit) docere, ut per hoc, quod quis in sanctitate magis promovetur, efficiatur minus idoneus ad spiritualia officia exercenda: & ideo stulta est quorundam opinio dicentium, quod ipse status Religionis impedimentum asserat talia exequendi, quorum errorem excludit Bonifacius Papa in cap. sunt nonnulli. 1. 2. ubi sic dicitur: Sunt nonnulli nullo dogmate sulti, & audacissimi quidem zelo magis amaritudinis, quam dilectionis inflammati, asserentes, Monachos, qui mundo mortui sunt, & Deo vivunt, Sacerdotalis officij potentia indignos: sed omnino labentur, quod ostendit; primo quidem, quia non contrariatur Regula: subdit quippe, Neque enim D. Benedictus Monachorum Præceptor almiificus hujusmodi rei aliquo modo sinit interdicit: & similiter nec in aliis Regulis hoc prohibetur. Secundi prædictum errorem improbat ex idoneitate Monachorum, cum in fine capituli subdit: Quanto quisque excellentior est, tanto illis, scilicet spiritualibus operibus, potentior. Hac tenus D. Thomas. Ubi clarissimè probat, non solum non repugnare instituto Religionum prædicare, & docere; sed etiam Religiones, quanto sanctiores, eò aptiores animarum salutem procurandæ.*

Sed ut perfectius vig hujus rationis à Divo Thoma adductæ expendatur, ante omnia ani-

madvertere oportet, D. Thomam prædicto *art. 1.* querere, An liceat Religiosis prædicare, & docere? & affirmantem partem, damnatâ contrariâ sententiâ, ut stulta, & erronea, sequitur; eo fundamento Bonifacii Papæ potissimum ductus, quia Religiosi sunt capaces dignitatis Sacerdotalis, cui annexa est potestas prædicta munera exercendi, ut jam dixi, ac proinde non solum apti ad prædicandum, sed quanto sanctiores alii, tanto aptiores huic sacræ functioni, maxime cum à nulla Regula Religionum prohibeatur id ipsum.

Præterea dicto *Opusc. 19. art. 2.* id egregiè confirmat D. Thom. quia consilium non potest esse (inquit) de eo, quod contrariatur consilio, vel præcepto: sed docere cadit sub præcepto, vel consilio, ut patet Matth. ult. Euntes docete omnes gentes, &c. *Matth.*

Gal. 6. Vos qui spirituales estis, hujusmodi instruere in spiritu lenitatis; non ergo de non docendo potest esse consilium. Et confirmat D. Thom. Consilia, quæ Dominus proposuit, immediatè ab apostolis servari voluit, ut eorum exemplo alij ad obeunda consilia provocarentur: unde Paulus 1. Corint. 7. Consilium de virginitate proponens (dixit) Volo omnes homines esse sicut meipsum: sed observatio hujus, quod dicunt consilium, scilicet abstinere à docendo, ad Apostolos non pertinebat, cum ipsi ad docendum in universum Orbem mitterentur: non ergo abstinere à docendo sub consilio cadit. Hac tenus D. Thomas. Igitur majoris perfectionis esse non potest, abstinere à doctrina, & prædicatione: tum etiam si non potest esse consilium, neque præceptum de non prædicando, aut docendo, non poterit doctrina, aut prædicatio verbi Dei esse contraria alicui instituto.

Et quanquam Doctor Angelicus scriptis ipsis, Dicos autem multò gravius, & acerbius factis illorum temeritatem, qui animarum salutem adversabantur, patefecit: Guilielmus enim ab *Alexandro IV.* Rom. Pontif. Romam evocatus, in publico Cardinalium confessa convictus, damnatusque est, atque non solum ejuslibet igni traditus, sed & ipse quoque ejus auctor Canonatu, ac redditibus Ecclesiasticis exutus, atque insuper à Ludovico Rege à tota Gallia relegatus. Stant hodie in compendio privilegiorum Ordinis Prædicatorum antiquo, varia *Alexandri IV.* contra Guilielmum, ejusque librum, & sectatores decreta, quæ etiam habentur in *Conventibus Parisiensibus authentica.*

CAPVT II.

Religiosi omnes præ aliis aptissimi sunt animarum conversioni procurandæ.

Illud inter cetera maxime pios Religiosorum animos ad opus conversionis suscipiendum movere debet, quod eorum status, vitæ & instituti ratio præ omnibus aliis magis idonea, & aptior huic animarum culturæ censetur, idque propter multas rationes, sive causas, quarum aliquas adducit Angelicus Pater D. Thomas *Opusc. 19. c. 2.* ex quibus tres præcipuas desumemus: *Prima, quia convenientissimè doctrinam Evangelicam docet, qui non solum præcepta, sed etiam consilia servat: secundum illud: Copie JESUS facere, & docere: hujusmodi sunt omnes Religiosi; convenientissimè igitur omnes prædicant. Secunda: illi maxime sunt idonei ad docendum, qui*

Qui maximè divina per contemplationem capere possunt: unde Gregorius in 6. Moral. Quies contemplantes sorbeant, quod occupati erga proximos resendant loquentes: sed ad vacandum contemplationi precipue Religiosi sunt deputati: ergo per hoc quod sunt Religiosi redduntur magis apti ad docendum. Sic D. Thom. ubi suprà, qui etiam Secunda Secunda Quæstione 187. articulo primo, tertiam non contemnendam adjungit rationem: quia quanto aliquis est sanctior, tanto est aptior prædicationi verbi Dei, nisi aliunde prohibeatur; sed prædicare, & docere, neque interdicitur in Regula sancti Benedicti, neque in alio Religionum Regula, ut determinat Bonifacius Papa in cap. nonnulli sunt, 16. quæst. 1. Concludit igitur eò quæpiam magis esse idoneum, ac alius aptiorem animarum profectibus, quanto ille vitæ sanctitate fuerit sublimior.

Accedunt tres aliæ causæ, quæ statum Religiosum ministerio conversionum aptissimum efficiunt, quæ fustis Hieronymus Platus vir aliàs pius, & doctus in libro de bono status Religiosi prosequitur. Prima ducitur ex ipsa Dei natura, & more: si quis enim Dei rationem, atque ordinem in hominum salute propaganda ab ipso Ecclesiæ ortu attentius inspexerit, facile inveniet, hoc semper fuisse ejus consilium, ut ad tantum hoc opus eos maximè administratos, adjutoresque adhiberet, qui essent maximè humanis omnibus præfidiis destituti, ut non gloriaretur omnis caro, id est, ne tantæ rei laus, evacuata Christi Cruce, in hominum sapientiam, aut potentiam transferretur: quare non sapientes, non nobiles, sed piscatores, & publicanos, quos dirigeret, elegit: non igitur putandum est mutatum esse Deum, & ejus sapientiam, ac aliam nunc in hominum conversione formulam, quam antea secuturum. Quare nunc etiam querit Deus operarios pauperes, humiles, ac terrenis rebus omnibus vacuos (quales sunt Religiosi) qui vineam Domini in siti, fame, frigore, & nuditate, sicut olim Apostoli, excolant.

Secunda causa: quia cum ad cohortandum multo majus pondus habeant exempla, quam verba, nulli dubium est, quin multo certius, faciliusque credituri sint homines illi, quæm non verbis tantum, sed factis ipsis viderint res humanas contempsisse. Nam cum major hominum pars voluptatibus, ceterisque terrenis bonis rapiatur, quem viderint hæc despexisse, seipsum vincere, ac suas cupiditates rationi subigere, magni æstimant, ac rerum hæc desipientia admirabilitatem tantam præ se ferre, ut nihil sit ad persuadendum aptius, nihil gravius ad voluntates commovendas. Quare Religiosi, qui hanc paupertatem, rerum abrenuntiationem profitentur, aptissimi sunt hujusmodi ministerio.

Tertia, & ultima causa ab ipsis operariis ducta sit: Nemini dubium, quin ad hoc opus multo melius parati sint, qui nihil omnino in hoc mundo possident; primum: quia liberi sunt, expediti, & alacres ad currendum, quocumque eos spiritus Domini impulerit; propterea quod non libertorum, non agtorum, non rei familiaris procuratorum cogitationes illigantur: ex quibus duo magna damna consequi solent, nam & tempus eripiunt, quod in aliis melioribus studiis utilius impenderetur, & ipse animus frequenter rebus ipsis, quas tractat, nimium adhaereat, quod utrumque Evangelico operario & indignum, ac surpe, & maximè etiam incommodum est, Ita-

que bene, & sapienter Ambrosius in Lucam: Quilibet, inquit, debeat esse, qui evangelizat regnum Dei, præceptis Evangelicis designatur, ut sine virga, sine pera, sine calcamento, sine pane, sine pecunia, hoc est subsidij seculari adminicula non requirant, fideque tutus, pates sibi, quo minus ea requirat, magis posse suppetere.

Restant etiam duo alia in Religiosis, quæ ad hunc fructum in animarum conversione assequendum maximè conferunt. Primum professio ipsa castitatis, quæ ita Deo placet, ut ejus possessores Deus mira efficacia, & fortitudine contra demones muniat; ut optimè prædicavit summus Sacerdos Joachim (Judith 15.) qui in communi gratulatione post tantam victoriam à Judith contra Holofernem repottatam, sic eam celebravit: *ed quod castitatem amaveris; ideo manus Domini confortavit te, & eris benedicta in æternum.* Sed de castimonie in sancti Evangelij Ministris, necessitate, & fructibus alibi dicturi, nunc brevitate causa sermonem ad alteram partem, quæ Religiosos ad hoc conversionum opus maximè juvat, transferamus. Ea est charitas, & conjunctio animorum inter se ipsos: nam cum orbis ad Deum conversio difficillimi negotii sit, ac perspicuum sit, nullam rem magnam effici sine multorum adjumento, cum nemo solus omnia habere possit; sit ut in animarum conversione, ex Religiosorum conjunctione, ac mutua charitate uberrimi eliciantur fructus. Nam, ut prælatè dictum est à sancto Basilio, *Constit. Mon. cap. 19. Veluti milites testudine, quam vocant, salta, sese invicem ita muniunt, ut sint impenetrabiles, sic ipsi propter conjunctionem qua nexi sunt, sese mutuo. (ut ipse ait) conspiciant, & inter se protegant;* ex quo non solum sit, ut inimicorum ictus repellant, sed etiam inimicos ipsos facile fundere, & fugare etiam ab aliis possint. Quod si hoc verissimum est, nullum hominum genus repetiri ita huic animarum functioni aptum, & idoneum, esseque hujusmodi ministerium Monachorum instituto consentaneum, restat, ut sit etiam hæc functio illis facilior, & jucundior. Id enim perpetuum est in omnibus rebus, ut quæque res eo maximè gaudeat, quod ejus naturæ est maximè aptum, ac proinde quanto impedimenta sunt remotiora, eò majori facilitate sit prædita; quæ omnia Religiosorum animos in opus Missionum maximè deberent inflammare, præcipue si experientia ipsa clamante fructus in Ecclesiâ Dei, ex Religiosis Ordinibus in fidei propagatione considerentur: ad quorum enarrationem jam gradum faciamus.

CAPVT III.

Religiosis omnibus convenientissimum esse animarum salutem, & conversioni studere, ostenditur ex fructu à Religiosis in fidei propagatione facto.

Non levis momenti, imò gravissimum, validissimumque argumentum produci potest, quo & dignitas ministerii hujus amplius extollatur, & convincantur illi, qui contra institutum Religiosos agere, si in Missionibus occupentur, aut sunt affirmate, ex fructu, magnæque utilitate, quam Religiosi viri omnium ferè Ordinum in Ecclesiâ Dei, ex quo instituti sunt, verbi Dei præ-

dicatio-

dicacione effecerunt. Ex quo faciliè erit convincere eos non temere, aut inordinate contra suum institutum hoc munus suscepisse, sed potius divino consilio, ac convenientissimè egisse. Tum quia ad Ecclesiæ culturam, & propagationem homines sui instituti defertores tantopere non contulissent; nec DEUS hominum ita deviantium à suo instituto adjuvaret actiones, aut mentem excitaret ad similia opera perficienda; tum quia ferè omnes viri fuerunt doctissimi, atque ut plurimum sanctissimi, de quibus sine temeritate iudicari, aut suspicio nequit haberis; vel ipsos institutum proprium ignorasse, aut illud scienter non observasse, & contempnisset. Et quemadmodum Ecclesiam sanctam illud maxime commendat, quod tamen multi clarè admirationis viri, strenuissimi Martyres, Confessores integerrimi in ea fuerint; sic mihi videtur optimum argumentum in studii Missionum commendatione, quod tanta præstantium virorum Religiosorum multitudo illud fuerit amplexa, ut vel sola eorum auctoritas satis esse possit ad illud omni laude commendandum.

Est autem ejusmodi hæc multitudo, ut si ratiocinando summam eorum deducamus, qui in Religionibus sanctitatis gloria florere, sine ulla dubitatione maximam partem, immo omnem ferè, inveniamus huic animarum scholæ fuisse addictos. Quod si in eis hoc efficit ardens animarum zelus, ut tantam sanctitatis excellentiam adipiscantur, quid hoc ministerio melius, aut utilius Religiosis? hoc enim magnopere Missionum opus commendat, (ut nunc ejus alias laudes prætermittam) quod tales, & tanti viri eam vivendi formulam sustinuerint, quorum vestigiis insistere non possit non esse turum, & laudabile: quantacunque enim est eorum auctoritas, ea tota hujus ministerii dignitatem extollit. Primum, quia nunquam hi tale institutum adamassent, nisi merito adamandum cognovissent: Deinde quod ad illius dignitatem, & commendationem, ipsi quoque aliquid splendoris & dignitatis suis exemplis contulerunt.

Et in primis, ut nunc præteream Mendicantium Ordinum tam Religiosos quam fundatores, à Monachalium Religionum institutoribus incipiam, quorum facta tacita est, immo expressa instituti interpretatio, aliorumque subditorum ad sui imitationem cohortatio. De magno illo Monachorum Patre Benedicto, ut latius apud D. Gregorium in ejus vita habetur, in Cassino monte simulacra, quæ adhuc à Gentilibus colebantur, comminuisse, ipsosque oppidanos Christianis præceptis induisse legimus. De Basilio Magno Gregorius Nazianzenus in ejus vita scripsit, eum sua Monasteria propè civitates erigi curasse, ut non sibi tantum utiles, sed & aliis prodesse possent: *Quamobrem*, (inquit Gregorius) *Monachorum Canobia haud procul ab his, qui in hominum societate vivunt, aedificari iussit, nec omnino separavit; ut & propinquitate, cum opus charitatis exposceret, adesse possent, & stantes alioquin propriis terminis, ne quies illorum, aut pax interrumpi per multitudinem possent; ut & sic, nec ipsi Monachi actionis merito, quod ex impendenda alii pietate esset, privarentur; neque rursus eorum actio per tumultus inutilis efficeretur.* Hæcenus Gregorius.

Et ipsæ etiam Basilius in *Regulis superioribus*, q. 7. communem vitam solitariæ præferendam censet; quod hæc quidem (ut verbis Basilius utar) *suorum tantum bonorum procuracionem propositam habet: hoc autem aperte charitatis legi adversatur, quæ non*

quærit quæ sua sunt: quam perfectè observasse Apostolum videmus, qui non suam utilitatem quærebat, sed multorum, ut salvificarent.

Et paulò post idem Basilius in *tertem*, & infructuosam appellare non veretur eam vitam, in qua scilicet Dei contemplationem nulla actio subsequatur tuendis hominum commodis directa. Hæc Basilius.

Quis verò D. Bernardi, Claravallensis institui promotoris beneficia, qui non solum concionibus, & scriptis, sed quam plurimis exemplis proximis, Ecclesiamque adjuvit, poterit referre? Petrum Abailardum in Concilio Senensi, Gilbertum Porretanum in Remensi, Henricumque, & alios Hæreticos, qui Galliam universam suis dogmatibus inficiebant, solus ipse convicit, ac repressit, Franciamque aliqua ex parte prædictis hæresibus jam infectam, ad Ecclesiæ Catholicæ unitatem reduxit. Quid de peregrinationibus ejus, fidei, & sanctæ Matris Ecclesiæ, ac proximorum salutis causa susceptis dicemus? Modo enim ad Galliam Regem, modò ad Imperatorem, aliosque Principes viros pro arduis Ecclesiæ negotiis, ac rebus publicis, animarumque salutem concernentibus missus est à summis Pontificibus, ac denique fructus, qui ex ejus concionibus ad populum provenerint, quam innumerabiles ex vitis ad frugem se receperint, à Satanæ faucibus erepti, nec cogitari quidem potest. Ut omittam nunc præclara, quæ fecit in illo tetro schisma adversus Petrum Leonem Antipapam pro Innocentio Papa secundo legenda in ejus vita. Ecce tres monasticæ viæ auctores, fontesque clarissimos, à quibus ferè omne institutum Monasticum, tam in Oriente, quam in Occidente manavit, qui tam exemplis, quam verbis, Regulisque scriptis Monachorum instituto valde consentaneum esse decreverunt animarum salutem conversionique consulere.

Deinde, quæ à Religiosis Monachis ferè ab Apostolorum tempore gesta sunt in proximorum salute tuenda, & procuranda, immensum esset recensere: qui enim historias consuluerunt, facile compererint maxima, & egregia opera, quæ à Monachis in integris provinciis, & regnis ipsis, Christo adjungendis patrata sunt, quam sæpe Evangelii lumen, ubi nullum antea erat, intulerint: ubi obscuratum, instaurarint: quoties fidem, & Religionem, vel jam labefactatam, vel penitus perditam restituerint, ac redintegrarint. Quare ita Monachorum zelus olim in his enituit, ut post Apostolos, & Apostolica illa tempora, in propaganda per singulas provincias fide, vix aliorum nomen inveniat, quam Monachorum: & quia longum esset omnes recensere, aliquos quasi exempli causa, & per transennam attingamus.

CAPUT IV.

Exempla Ordinum Monachalium.

ET in primis Carmelitæ Monachi, antequam Quid o- Mendicantibus annumerentur, erumpente liam præ- Evangelii luce, admirabili cum animi magnitudi- litericæ dine Evangelium Apostolorum tempore, per Sa- Carmeli- O. do in- mariam, Palestinam, aliasque orbis partes propa- garunt. Nam à monte Carmeli discedentes, ab Conver- Apostolis primum baptizati, postea eorum coad- sione in- jutores in prædicatione sancti Evangelii effecti fidelium- sunt, ut Josephus Antiochenus lib. 1. 2. *Speculi perfecta militia primivæ Ecclesiæ scriptis: Persecutorum* (inquit) *milisum Christi* (id est Apostolo- rum)

rum) coadjutores surrexerunt strenuissimi viri, solitarij, contemplationi dediti, sanctorum Prophetarum ELIAE, & Elisei imitatores, qui de monte Carmelo descendentes, per Galileam, Samariam, Palaestinamque, fidem Christi constantissimi sparserunt. Haec tenus Iosephus.

Idem etiam de Carmelitis post Iosephum docuit Joannes Patriarcha Hierosolymitanus in lib. de instit. Monach. c. 27. Postquam docuit Carmelitas ab Apostolis esse baptizatos, & in fide instructos, addit: Denique eorum multi ea, quae ab Apostolis hauserant, ceteris effundentes, fidem Christi per Phoeniciam, & Palaestinam praedicabant, dilatantes dogma fidei, & moribus vita Monasticam conversationem Ecclesiae DEI insignissimam demonstrantes. Sic Patriarch. Hierosol.

Nec dissentit ab hac sententia Chronica Romana antiqua apud Speculum Ordinis lib. 5. in fin. in qua scriptum habetur: Tempore quo beatus Petrus Antiochia Cathedra praesidebat, Carmelites in regione circumquaque adjacente, diversis locis Catholicè pro fide instabant.

Quibus subscribit Richardus Armeanus Archiepiscopus in sermone de Conceptione B. Mariae, ubi de Carmelitis agens, inquit: Insuper, ut fide digna historia referunt, in principio nascentis Ecclesiae in partibus illis praedicando Evangelium solidissimè laborarunt. Haec, & alia de antiquis Carmelitis reperies apud doctiss. Walden. de Sacramentalibus, tit. 9. cap. 89.

Sed si ad aha tempora descendamus, aliorum Monachorum in Ecclesia Dei uberrimi fructus conspiciuntur. Primum enim de Monachis ex S. Benedicti familia (ut auctor est vit gravissimus Trithemius de vitis illustribus sui Ordinis, & Hier. Platus, ex quo quae sequuntur decerpimus). B. Remigius, qui anno ferè 530. Clodovæum Regem, & Franciam universam ab Idolorum cultu ad fidem Christianam traduxit, ab ineunte ætate Monachus fuit, & postea Remensis Archiepiscopus.

Item Martinus Monachus, anno 540. Suevos ab Arriano errore sanavit. De Anglia notissimum est, quod ab Augustino informata, quem Gregorius Pontifex cum aliis sex Monachis, nempe sanctis Melito, Petro, Iusto, Paulino, Laurentio, & Joanne eò legarat, ad Deum sese converterit, unà cum Rege Erelberto, anno 603.

Nec præteream ipsam Pontificem Magnum Gregorium, ut in ejus vita lib. 1. refert Joan. Diaconus, qui cum Monachus adhuc esset, & Angelicos pueros forma pulcherrimos venales Romæ conspiceret, agnosceretque illos esse infidelitatis tenebris immeros, tactus dolore cordis intrinsecus, mox à Benedicto Pontifice vehementer cepit expetere, ut sibi licentiam in illam regionem ad prædicandum sanctum Evangelium proficiscendi concederet, qua obrenta profectus est: postea verò tota acclamante Roma ab eodem Pontifice post triduum itineris coactus est ad Proprium Monasterium reverti.

Anno autem 622. Lambertus Leodiensis Monachus Taxandriarum Germaniae Provinciam, eodemque tempore Kiliannus Monachus Francorum Orientalium gentem ad Fidelium numerum aggregarunt, atque hic quidem in eo opere etiam martyrium subiit.

Beda lib. 6. hist. Angl. c. 5. *Wifridus* ex Hierpueni Monasterio in Anglia, postea Eboracensis Episcopus, anno circiter 683. cum Romam peteret, tempestate in Hollandiam, & Frisiam ejectus est; ne hiemem illic instructuosis degeret, cepit prædicare Evange-

lum, quod nullus adhuc sibi auditus fuerat prædicare. Idemque in patriam reversus, cum ab improbo Rege Egfrido in sua sede hæzere non sinneretur, diverit ad Australes Saxones, adhuc in infidelitatis tenebris jacentes, inique fidelium importavit, & simul toti insulæ, quæ Vetula dicitur. Ceterum, quod hic opus in Fissa exegerat, id deinde continuavit Willibrordus, ex Monasterio Ripensi in Anglia, qui Trajectensis Episcopus etiam creatus est.

Eodem tempore Swibertus Lindissæ in celebri Cænobio Angliæ educatus, unà cum undecim aliis ad Apostolicum numerum representandam ad Saxones se contulit, ex quibus innumerabiles in Christi fide instructi sunt: idemque postea Verdensi Ecclesiae Præpositus fuit, ne tamen à laboribus suis unquam cessavit.

Insignis quoque in hoc genere fuit Bonifacius, qui adhuc meritò tanquam Germaniæ Apostolus colitur. Hic Patria Scotus, cum adhuc quinquentis à parentibus ipsis oblatum diu vitam in sacris claustris sanctissimè egisset, à Gregorio Secundo Pontifice in Germaniam missus, Hassiam Christo adjuvit, anno ferè 717. quam ob causam ad eos, quos docuerat, regendos Moguntino Archiepiscopatu ornatus est: quamquam majus ornamentum etiam postea ex martyrio accepit.

Willehadus item, & Ludgerus ex Monasterio sancti Willibrodij in Gallia, in Franconiam Germaniæ provinciam profecti, annum circiter 800. & plurimos illic filios Christo Domino pepererunt, ipsique plurimos ea de causa labores pertulerunt. Paulò post etiam, annos videlicet decem, Ansharicus cum tribus sociis ex Monasterio Corbeiensis in Gallia Belgica, plures regiones Evangelii causa peragraverunt, Daciam, Suetiam, Gothiam, Groenlandiam, in quibus omnibus vix credi posset, quantum fructum reliquerint.

Ex quo eodem Monasterio prodiit etiam Stephanus, qui primum Anshario in Suetica veste successit. Deinde in Helingenfem Provinciam se contulit, quam totam ab erroribus ad viam veritatis adduxit, atque ibidem tandem ab impiis quibusdam inactatus, ad martyrii palmam evolavit.

Quo etiam referri debet Abbas Floriacensis Monasterii Albu dictus, quod à sancto Mauro in pago Floii Comitis ædificatum fertur: is enim in Vasconia Galliarum parte Religionis propagandæ causa strenuè laboravit, vir eloquentia insignis, nec minus sanctitate præstans, ad extremum etiam martyrio gloriosissimus. Vixit autem anno ferè 976. Religiosam vitam diu professus una cum Gaudenzio fratre, Monacho item sancti Alexii Romæ, in Pannoniam abiit, ad disseminandam Christi fidem, ubi in Geisam Regem incidit, divino jam antea oraculo monitum de ejus adventu. Itaque ab illo cum honore exceptus totam eam gentem, antea feram, & duram, Christi cultu imbuic. Mox ad Sarmatas digressus Russis, Lituans, Moschis, Prussianis, sed plerumque Polonis, eorumque Regi Bolislao Evangelium promulgavit. Denique in Prussia, cum ab impiis ad stipitem alligatus, septemque lanceis confixus palpitaret, egisse DEO gratias dicitur, quod se martyrii, quod tantò diu jam optarat, compotem fecisset.

At Bruno ex Ducali familia, nempe Lotharii Saxoniarum Ducis filius, monasticam vitam Romæ professus in Cænobio beati Alexii à Joanne XIX. ad Ruthenos missus annuè fecit: 1025. multos populos ad salutis viam revocavit, qua in causa

Beda lib. 6. Molanus in Natal. 55. Belgij.

ne quid ad laudem deesset, martyri quoque gloria ornatus est.

Eodem quoque tempore Bonifacius Romualdi discipulus in Russiam profectus, Russiam Regem, ejusque Regnum præter fratrem, convertit, à quo impiè cæsus, vineam à se plantatam etiam sanguine irrigavit.

Anno vero 1050. Humbertus ex Ordine sancti Benedicti Constantinopolim à Pontifice legatus ad Græcorum schisma confutandum, cum Niceta congressus coram Constantino Imperatore, ita eum disputando convicit, ut librum, quem conscripserat, comburere cogerit. Orbs etiam ex Monasterio Babenbergenfi, quæ est Germaniæ civitas, anno 1125. à Calisto Secundo in Pomeraniam missus, Barcilaum Principem convertit cum suis: quin idem etiam loca omnia maritima, Daciæ, Poloniæque finitima, cum magna animarum conversione peragravit. Denique complures Saxoniz civitates obiens, magnos ubique ad salutem motus effecit. Huic similis fuit Vicelinus, qui non multo post hunc una cum quatuor sociis ex Gallia ad Wandalos profectus, triginta totis annis incredibili labore universam illam regionem, in qua innumeri fermè erant populi, Christianis imbuit præceptis, & in iis insignia complura fundavit Cœnobia.

Ac denique non solum Benedictus Asiam, Africam, ac præcipuè Europam suis seminibus implevit, regna, & provincias sua prædicatione convertens; verum etiam Americam, nunquam antea cognitam, bonorum suorum operum radiis illustravit. Nam, ut refert Genebrad, in *Chronol. sua lib. 4.* & alii quamplures Historiographi, primus novi orbis Apostolus electus ab Alexandro VI. Summo Pontifice Becul Monachus Benedictinus, natione Catalanus fuit, qui electis duodecim ejusdem familie sociis, Vicarius Generalis Summi Pontificis apud illas nationes fuit designatus, ac benedictione Pontificali accepta, ad hanc novam Evangelii prædicationem ex Hispania, anno 1495, discessit, illisque provinciis omnium primus lumen fidei intulit. Multa præterea similia commemoriari possent ex Monachorum Ordine profecta, præcipuè tamen Orientalium Monachorum sub reglâ beati Basilii militantium, quorum ope, & doctrina conversa Græcia, alia etiam Orientales nationes in fide, & moribus sustentantur: quibus brevitatis causa omisissis, ad alia exempla efficaciora gradum faciamus.

CAPUT V.

Exemplis Eremiticam vitam sectantium idem comprobatur.

Remi, solitudinique professores, qui licet procul à negotiis ad spirituale otium confugerint: tamen si proximorum spiritualis utilitas requirat, contra officium agere, si non, contemplationis studiis relictis, ad proximos juvandos accurrant, docet Augustinus in *Epist. 91. ad Carparrivæ insula Monachos*: qua eos hortatur, ne suam quietem necessitatibus Ecclesiæ præponant, ubi inquit: *Parturienti si nulli boni administrare vellent, ne ipsi quidem quomodo nascerentur, inventuri fuissent.*

Imò, quod magis miror, ipse Chryllostomus acriter invehitur in sacros Eremiti cultores, si proximorum salutis obliviscantur, *Hom. 6. in primam*

*Epist. ad Corinth. Tom. 4. Nonnulli (ait) civitates, fora, hominum consuetudines, & aliorum eruditiones reliquerunt, montesque petierunt. Quidsi quædam secessus causam dixerit, inveniet omnem convenientem veniam excusationem, siquidem ne pereat inquit, neve in virtute suam obtusior secedo: At quantum melius obrusorem te fieri, alios lucrari, quam morantem in solitudine pereuntes fratres despicere. Etio *serm. 3. de B. Philogonio Tom. 3. Neque prorsus alia res est, quæ perinde declarat, docet, quæ quis sit fidelis, & amans Christi, quam si fratrum curam agat, & pro illorum salute gerat sollicitudinem. Nec omnes audiant, & Monachi, qui montium occuparunt cacumina, &c. quò pro viribus Ecclesiarum profectus adjuvent, &c. & quibuscumque possint rationibus auxiliantur. Hæc Chryllostomus.**

Itaque veteres illi tam magni, tamque sancti Patres sæpè hac una de causa solitudinem, quam multis annis coluerant, reliquerunt: & tempore, quo persecutiones Ecclesiam Dei oppugnavant, non defuerunt hi, quin naufraganti Ecclesiæ operentur: imo tanquam generosi quidam catuli ex antris exsistentes, & è latebris emergentes, statuerunt non se amplius solos servare, ac relicta contemplativa vita, omnemque quietem, ut athletæ insuperabiles à se removeantes, alacriter prodierunt ad certanda pro fide Christi bona certamina, hæc de magno Antonio memoriæ proditum est, qui relicta solitudine, Alexandriam veniens brevissimo temporis spatio miram Arianis intulit cladem.

Magnus quoque Athanasius in Epistola ad Dracontium Monachum contentiosè reluctantem ad animarum ministerium suscipiendum, his monet post multa: *Novi enim Serapionem Monachum esse, & quot Monachorum præfectum. Neque à te ignoratur, quot Monachorum pater fueris Apollonius. Novi Agathonem, neque ignotum habes Aristonem. In Græco est Fortassis etiam audivisti de Cue in superiori Thebade. Poteris etiam resciscere de Paulo, qui est apud Latos, & alios multos, & tamen illi Episcopi constituti non contradixerunt, sed habentes pro exemplari Elisæum, & consicquid ELIAS egerit, & eruditus quid discipuli Christi, Apostolique fecerint, susceperunt hanc curam, neque ministerium hoc asperserunt, neque propterea se ipsi deteriores facti sunt, sed mercedem expectant laboris proficientes ipsi, aliosque proficere adhortantes. Quot ab idolis converterunt? Quot à furiosa & demoniaca consuetudine suâ admonitionibus compescuerunt? Quot adduxerunt Christo servos? adeo ut qui ista signa conspiciant, admirentur. An quaso non ingens signum puellam inducere, ut virgo maneat, & adolescentiorem adhuc ut sit continens, & idololatram, ut cognoscat Dominum?*

Et post pauca, ut probet, quod non sit impedimentum cura Episcopalis monastica observantia, quædam alia subdit, quæ ego libenter addam, quia si Episcopalis sollicitudo cum observantia non pugnat, multo minus simplex Missionum ministerium: Prosequitur igitur magnus Athanasius: *Quapropter cum istiusmodi (inquit) habeas exempla dilectissime Draconti, ne dicas, nec dicentibus credas, Episcopatum esse causam peccati, aut quod inde nascantur occasiones delinquendi. Licet tibi in Episcopatu versare, sicut cum Paulo, licet vinum non bibere, sicut Timotheus fecit, & jejunare frequenter, ut Paulus solitus, ita ut secundum illum jejunans, alios sermonibus nutrias, & sitiens abstinentendo à potu, alio docendo potum præbeas. Ne igitur talia obijciant Consiliariis: novimus enim Episco-*

In Græco est
Fortassis etiam
audivisti de Cue
in superiori Thebade.

pos jejunantes, & Monachos comedentes, &c. Hæc, & alia plura id genus Aphanasius ad Dracontium, quem tandem persuasisse conitat.

Abbatem Appolonium, qui Thebaidem olim incolabat, Paladius commemorat, (idem etiam refert Nicephorus lib. 9. c. 14.) quod relicta solitudine persecutionis tempore, addens animum Christi Confessoribus multos effecit martyres.

Et ut nunc prætermittam Romualdum Eremiticæ vitæ auctorem, quem magno ardore animatum salutis flagrasse ejus gesta testantur, Theodoretus in libro eo, quem Religiosam historiam inscripsit, commemorat de Iuliano, cum Arianorum impietas late serperet, ab Acatio Episcopo his rationibus à Ipeleuca adductum esse, ut relinqueret illam, (verba sunt Theodoret) in solitudine versandi rationem; veniet autem, ut ferret auxilium tot millibus, que se fraude interibant, & rumore sui adventus flammam extingueret Arianam. Cucurrit divinus Acacius, & sumpto, ut iussus erat, magno Acatio, accessit ad maximum lumen Ecclesiæ, & cum eum salutarisset, Dic mihi, inquit, ò Pater, quam ad vitam pertinent, est mihi Dei cultus pretiosior. Conor autem quoad eum à me fieri potest, illi à sorte nudum offerre ministerium, & es perpetuo placere. Ostendam tibi, inquit Acacius, rationem, per quam ei plus quam nunc servies. Idque dicam, non solum utens ratiocinatione, sed qui id ab ejus doctrina didicerim. Cum enim Petrum aliquando rogasset, an eum plus quam alii amaret, & didicisset id, quod sciebat vel ante Petri vocem: Tu enim, inquit, nosti Domine, quod amo te? Ostendit quidnam agens eum magis coleret. Si enim, inquit, amas me, palce oves meas, & palce agnos meos. Hoc quoque tibi, ò Pater, est sciendum. Periculum enim est, ne oves à lupis intereant, ea autem valde amat, qui à te valde amatur. Est autem propriam amantium illa facere, qua cum fiunt, eis, qui amantur, grata sunt. Et alioquin non parvum est periculum, multorumque, & magnorum illorum sudorum detrimentum, si pati poteris, negligere, tacitus præterire, veritatem quidem graviter oppugnari. Hoc cum primum audisset senex, qui eum quidem valere jubens ad tempus, neque civitatis strepitus, quod eis non esset assuetus, refugiens, accurrit Antiochiam.

Eodem quoque modo narrat idem Theodoretus in vita Eusebii, Ammianum Eusebio persuasivisse, cum eum monuisset, ut videret, ne plus se ipsum quam DEUM diligeret, his verbis: Dic enim mihi, ad illum dicebat, ò optime. Cuinam placere existimans, laboriosam hanc sortidamque, & squalidam vitam es persecutus? Cum autem, ut par est, us itaque dixisset, Deo, qui est virtutis legislator & magister. Quoniam ergo eum amas, inquit Ammianus, ego tibi modum ostendam, per quem & amorem magis accendes, & ei, quem amas, servies. Nam quod omni tua cura & industria in te ipsum convertatur, non effugiet, ut sentio, crimen in te nimij amoris. Lex enim Divina jubet proximum amare, ut te ipsum. Multos autem opum participes sumere, hoc est proprium veri muneris charitatis. Hanc autem D. Paulus appellavit legis plenitudinem. Rursus quoque clamat: Tota lex & Propheta in hoc sermone in summam rediguntur, nempe, Diliges proximum tuum sicut teipsum. Porro autem Dominus quoque in sacro Evangelio Petro, qui confessus est eum plus aliis amare, præcepit palcere oves suas. Eos autem qui hoc non fecerint reprehendens, clamat per Prophetam, ò Pastores, Non seipfos Pastores

palcant, sed oves. Et idem magnum quoque ELIAM, qui hanc vitam persequeretur, iussit versari in medio impiorum, & secundum ELIAM tantopere celebratum IOANNEBAM, qui amplectebatur solitudinem, transiit ad ripas Iordanis illic baptizare jubens & predicare. Quoniam tu ergo quoque es DEI, qui te fecit, ardens amator, multos quoque tecum animos effice amatores. Hoc enim est valde gratum communi Domino.

Optimè autem Aphraates vitæ sanctissimus, quem scribit idem Theodoretus in Valentis Imperatoris furore adversus Ecclesiam, eremo, in qua diu vixerat, relicta, tanquam bonum militem ad locum certaminis venisse, seque pugnantibus ultro miscuisse. Quin etiam cum aliquando tyranno in via occurrisset, cavillari eum capisse, quid ageret Monachus inter hominum turbas illum autem in trepidè sic respondisse: Dic Imperator, si puella essem, quam pudor in conclavi retineret; vidiſsem autem in patri mei domum ignem conjici, eamque conflagrare, num intus sedens otiosè incendia spectare deberem? Atque si hoc facerem, me quoque ipsum flamma absumeret, quin statim accurrerem, aquam afferrem, & omni opè igni resisterem, hoc ipsum nunc ego, qui flamma à te in Dei domum, qui verusissimus est Pater, injecta pro mea parte remedium adferre coner. Hæc tum Aphraates. Neque verò nunc meliora multò sunt tempora, minoresve pestes ubique hoc tempore inferi Satanas, quam tunc Valens.

Sed verè diversa sunt tempora, diversusque Christianorum zelus: nam & antiquitus majores nostri, cum hæresis aliqua oritur, causaque fidei ageretur, ita animis omnes commovebantur, ut non sibi satisfacerent, nisi univerſas Ecclesiæ vires in unum colligerent, ac tanquam in agmen accincti omnes una ad resistendum occurrerent. Et ut hæresim propulſarent, Episcopi, relicti gregibus, altaribus, sedibus, longè politas regiones non sine magno sumptu & periculo adire non dubitabant. Una autem omnium ordinum, & nationum Doctores, nec non & interiorum solitudinum cultores, tam Archimandritæ, quam alii (ut de sancto Argonio contra Arianos, & aliis quamplurimis in Actis Conciliorum Generalium legitur,) literis & sermonibus tanquam ad commune restituendum incendium accurrerant. Quod si præcis illis temporibus unus aliquis error totum Christianum orbem ulque adeo commovebat, ut ab antris deserti, viros solitarios, in communia castra convenire compelleret; quid nunc facere oporteat, cum non uno aliquo errore, sed ipsa hæresim colluvione oppretatur, & exerceatur Ecclesia? Quis, qualisque sit ille Ecclesiæ Catholice filius, qui pie matris graviter laboranti opem ferre recuset? Immo est Ecclesiæ tam ingens periculum non immineret, sed tantum utilitas major, ac spiritualis profectus animarum expectaretur; sufficeret, ut & Monachi, & solitarii prætermissa contemplatione, ac clausura Ecclesiæ conatus adjuvarent: ut optimè docuit Innocentius Papa in c. licet. de Regularibus, his verbis: Sicut majus bonum minori bono præponitur; ita communis utilitas speciali utilitati præferenda est. Et in hoc casu vidè præponitur doctrina scientiæ, sollicitudo contemplationis, & labor quieti. Quæ sententia latius confirmatur à D. Thoma Opus. 19. c. 4. dicente: Nec valet quod dicunt aliqui, quod hoc posset fieri, quando necessitas immineret, quæ nunc non apparet; cum magistrorum jam secularium copia habeatur. Quia utilitas communis non solum debet procurari, usque quocumque modo,

sed

sed ut sit optimo modo, quo fieri potest. Quando autem Doctores magis multiplicentur, tanto utilitas communis, quae ex doctrina provenit, magis crescit: quia uni manifestatur, quod alteri nondum notum est. Unde dicitur Sap. 6. Multitudo sapientium sanitas est orbis terrarum. Quo zelo Moyses ductus dicit Num.

Sap. 6.
Num. 11.

11. Quis tribuat, ut omnis populus prophetizet? Gloss. Fidelis Prædicator optat si fieri valeat, ut veritatem, quam solus loqui non sufficit, ora cunctorum foverent. Et infra: Prophetizare omnes voluit, qui bonum, quod habuit, non invidit.

Quis ergo cum tot exempla Sanctorum, tum illas monasticæ vitæ columnas Basilium, Benedictum, Romualdum, ac Bernardum, & eorum instituti sectatores, sanctissimi quoque Eremitæ Patres, & factatissimos cultores animarum salutis deditos videat, sine temeritatis nota audeat tot, ac tantos Patres instituti sui desertores judicare? aut quis non professioni Monasticæ convenientissimum proximos juvare pronuntiabit?

C A P V T VI.

Missiones expedientissimæ sunt omnium Religiosorum instituto, illudque mirificè perficiunt.

Religiones ex hoc esse perfectissimas, quod fine mixto, tam ex contemplatione, quam actione gaudeant manifestum est. Nam cum primum apud nos locum obtinere DEUS debeat, qui & summum bonum est, & à quo omnia in nos bona promanarunt: secundo autem loco homini homo esse debet, inter quos una naturæ conjunctio est, quæ major altera affinitas non est, atque ideò maxima in terris officia sunt, quæ ad DEI gloriam, hominumque salutem propagandam conferuntur. Quare rectè S. Thom. 2. 2. q. 188. art. 6. negotiosa, & occupata vitæ munita duplici modo distinguit; alia enim sola exteriori functione completi, cujusmodi est servire hospitibus, vel ægrotis, vel militare, atque hæc quidem non paulò minoræ esse contemplatione: alia verò esse, quæ quasi fluunt ex abundantia quadam contemplationis, quæ videlicet cum mens divino amore incensa fuerit, agit in opera externa, ut est concionari, vel docere rudes, & alia similia. Hæc verò majora, & nobiliora esse non solum illa actione, sed etiam ipsa contemplatione, si sola, ac simplex sit, & si ipsa se tantum ipsa vertatur ac nihil ex ea in alios utilitatis sequatur. Docuit hoc, D. Thomas his verbis: Opus vitæ activæ aliud est, quod ex plenitudine contemplationis derivatur, sicut doctrina & prædicatione, unde & Gregor. dicit in sua Homil. super Ezechielem: Quod de perfectis viris post contemplationem suam redeuntibus, dicitur Psalm. 144. Memoriam suavitatis tuæ eructabunt: & hoc præfertur simplicis contemplationi: sicut enim majus est illuminare quam lucere solum, ita magis est contemplata aliis tradere, quam solum contemplari. Sic enim summum gradum in Religionibus tenent, qui ordinantur ad docendum, & prædicandum: secundum autem gradum tenent hi, qui ordinantur ad contemplationem: igitur firmiter perfectio est sortiri finem ex contemplatione, & actione temperatum. Quare major perfectio erit Religiosorum, ac proinde eis magis expediens, in contemplatione, & actione exerceri, quam vel in sola actione, vel contemplatione:

Thom. à Jesu Oper. 1932. L.

quia etsi Religiones quàm plurimæ ut Monachales, ad solam, veluti ad præcipuum scopum, contemplationem destinentur: quia tamen, ut jam supra ostendimus, ex regula propria, à prædicationis functione non accentur; non poterit obesse, sed prodesse quamplurimum omnium Religiosorum perfectioni, in hujus altissimi ministerii studio occupari.

Neque timendum est huic vitæ mixtæ, ne in actionem multiplicem dilabatur, ac iterum reprehendatur à Domino de nimia sollicitudine, & turbatione erga plurima: nam cum interior oratio sive meditatio cum actione exteriori conjungitur, tam bene inter se necluntur, ut actio à contemplatione juvetur, & contemplatio ab actione non impediatur. Verè enim D. Aug. Epist. 116. animi gaudium, lætitiæ ac tranquillitatem non solum in solitudine ac secessu, sed & in actu quoque humano ait permanere, si ex illo aditu sive contemplatione ad operationem procedatur: ac proinde qui hominibus virtutem suam, & Evangelii lucem communicare instituerunt, non modo de virtutibus nihil perdere videntur, sed & eam potius multum augere: quasi enim quandam necessitatem injiciunt DEO, ut ipsi primo largiatur, quod per ipsos in alios effundi velit. Quare non potest non esse expedientissimum Religiosis omnibus, in juvandis Infidelibus has duas amplecti sorores.

Rem verò hanc potius practicè quàm theoreticè, ac veluti ab experientia ipsa probandam aggrediamur. Ostendamus igitur ad proprii cujuslibet Religionis instituti observantiam Missionum opus esse opportunissimum, expedientissimumque medium, idque in primis hæc comparatione. Statuamus in hoc loco Religiosos duos, quorum alter de simplici tantum Regule observatione, suæque salute cogitet, alter Missiones meditetur. Rogamus igitur (quamvis experientia luce meridiana clarior est) uter ex his duobus chororum ardentius frequentabit? uter mortificationes ex his duobus, increpationes, & occupatos patientius feret? uter nova patientiæ genera studiosius inquiret? uter labores & tentationes constantius patietur? Res per se perspicua est, & quia non omnes capiunt verbum hoc, rationem discriminis proferamus. Manifestum est eum, qui nil nisi domesticum cogitat, (ut experimenta quotidiana convincunt) iis ad passionem, mortificationem, & virtutum acquisitionem mediis uti mediocribus, ita ut raro admodum in eximiam sanctitatem iis mediis, eo modo, quo exerceri solent, perveniat. Disciplina quippe domestica nihil arduum post aliquantum temporis repræsentat, ad cujus victoriam animus se solitè altius erigat: immò consuetudine lentescit, & timendum est, ne iis, quibus præstare consuevit, satis contentus regrediat, cum progrediendi signa non præferat. Ex hoc efficitur, ut animus vilescat, & satis crebro cæptæ disciplinæ tenorem languidus omitat, seque ad laxitatem cum aliorum scandalo convertat; propterea quoque illæ Religiones, quæ hanc mediocritatem amplectuntur, cum degeneres otio, austeritatem diuturnam sustinere nolint, ad mollia relabuntur, & rixis, ambitionibus, aliisque peccatis, ut plurimum, deformantur: tantumque abest, ut ignavi Religiosi, qui præterunt reformationem propriam prius querendam, postmodum proximis vacandum, se ipsos promoveant, ut dolendum sit, quàm miserè propriis passionibus succumbant.

Hæc diximus ratione Religiosi illius, qui de

D

Mission-

Missionibus nequaquam cogitatur non in Religio-
si, qui Missiones animo petrant, & suam primo
salutem, & mox totius Religionis bonum
magnopere promouent. Ut enim actiones, &
labores communes proferamus, quam strenue ad
horas Canonicas, ad verbera, ad increpationes,
ad novos labores se offerunt, qui eas actiones
tam perfecte obire cogitant, ut eorum observa-
tionem in exteris regionibus concedere, ac pro iis
si oportuerit, occumbere meditantur? Quis hic
non deprehendat quandam animi magnitudi-
nem, quæ communi Monastica disciplina modo
minimè contenta, largiores vigilias, in eadem gra-
uiorem, ac riora verbera, seuiore increpationes
ferre contendat? Hæc quippe omnia, aliaque
graviora in opere Missionum futura novit, eoque
ipso quod animus ei complexus est, in quibusdam
eorum præludis, domi se exercere cupit, ne ad
pugnam imparatus accedat. Hinc longè major
quam sine Missionum studiis totius Religionis
perfectus existit: si enim Religiosi maiora, & au-
stetiora querunt, quam quæ regula præcipit, quo-
modo non facillimè, exactissimeque domesti-
cam disciplinam observabunt? Quomodo non
omnia hæc levia existimabunt, ac perfectiora
mortificationum, ac virtutum exercitia querent,
ubi rixæ, ubi prælationum ambitio, ubi cibi in-
temperantia, ceteraque mala, quæ Religionem la-
befactant? Perfecto ius, qui Missiones cupiunt,
longè alius affectus est, totosque ignominis, la-
boribus, ipsique morti constantè ferendæ seipsum
exponunt.

Accedit ad hoc quædam spiritus alacritas, si-
milis affectui, quem Regius vates expressit in hæc
verba: *Exultavit ut gigas ad currentem viam.* Om-
nes enim actus expeditè, & celeriter obeunt Re-
ligiosi Missionum cupidi, velut ad cursum ac-
cincti, quæ regulatum actu in insignis perfectio
est. Quid hic de fluminis impetu, qui lætificat Ci-
uitatem DEI dicemus? Deuotionis impetu in-
quam, qui sæpe foras erumpit, ac alios non ita ge-
nerosos inflammat. Nunquam enim religiosa
cœnobia, tam euidenter flammescere vidimus, ac
cum de Missionibus ageretur.

Tamen ne deuotionis sensu, qui à sapientibus
non magnè æstimatur, nisi videamur, si rem
Theologico more perpendamus, quis non confi-
deret actus omnes Cœnobiticis ex Missionum
cogitatione, ac proposito, in signe meriti argu-
mentum acquirere, ex nobilissimo scilicet diuinæ
charitatis fine, quem qui de Missionibus non co-
gitant, vix, aut leviter attingunt. Sed & Philo-
sophica & Theologica Gymnasia in finem hunc
directa eximii meriti seminaria sunt, subest puritas
inventionis, quæ major, ac verior elaboratur, &
doctrina grauior, sanctior, permanentiorque ac-
quiritur: obseruantur quippe animo exercendæ
doctrinæ occasiones, quarum qui de Missionibus
non agunt, neque meminisci solent, & timendum
est, ne vanitas pro pietate subintret: multos enim
religiosos in urbibus clarissimis eleganter dicen-
do consensere videmus: quos eò molestissimos
studiorum labores intendisse infelicitatis argu-
mentum est. Utinam universi Scholastici, dum
studiis vacant, de doctrina cum sanguine pro
Christo disseminanda cogitent.

Ab exemplis etiam Sanctorum, tam antiquo-
rum, quam recentium, aliam non contemnendam
ponamus rationem. Nam nihil in viris Christianis
dignius, quam Sanctorum vestigiis insisteret: quo-
rum studium non in eo tantum laudatur, quod
salutem ipsi æternam consecuti sunt, sed etiam

quod alios ejusdem salutis fecerit consortes. Ha-
bet enim hoc zelus DEI, ut omnes velit & curet
ejusdem DEI esse participes, quod in viris certè
laudabile est, ac in feminis etiam non minus
commendatur. Quod ex B. THERESIA Virgini
Carmelitarum Discalceatorum fundatrice
spiritu satis patere potest. Illa quippe florentem
conversionem peculiari intuitu destinavit. Quanto ergo
congruentius sit viros pios, qui per seipsum eam
conversionem DEI auxilio operari possunt, hoc
ipsam meditari & sequi.

Tertia ratio petitur ex Religionum reforma-
tione: Cum enim constet non modò Religionem
laxatam, verum & reformatam, quæ sibi tantum vi-
vunt, brevi tempore in ambitiones & discordias
degenerare occasione otii & inertia, quæ sunt vi-
tia Religiosorum, nihil Apostolicum cogitan-
tium: profecto ad augendum & conservandum
Religionum spiritum magnopere conducit opus
conversionis Infidelium. Sic enim exercetur in-
genia utilibus studiis, & animi ornantur veris vir-
tutibus, incenduntur desiderio patendi, & in ipsa
claustrum disciplina proficiunt, qui certè fructus fe-
liciter nunc etiam provenient, si Religiosi à Prin-
cipibus Ecclesiæ de opere Missionum admone-
rentur.

Denique recentibus antiquisque constat histo-
riis, viros aliquos insignes, qui catalogo Sanctorum
digni censentur, in ipsa Infidelium conversione
eximiam vitæ sanctimoniam comparasse, vel illu-
stri martyrio, vel præclara laborum plurimorum
perpessione, quæ legationem Apostolicam miro
modo condecorat. Verisimile autem est tantis lu-
minibus Ordines Religiosorum, Ecclesiamque
hæc ætate caritatem fuisse, nisi conversionis Infi-
delium viros illos destinasset. Nunc ergo quis non
videat, ex hoc capite ornamentum perfectissimè,
non solum ipsis Ordinibus, sed etiam toti Ecclesiæ
corpori accedere: quod cum sanguine clarissimo-
rum Martyrum fides propagetur, & vincat perfidi-
am. Quod verò spectat ad viros alios planè san-
ctissimos, qui martyrio coronati non sunt, subest
validissimum argumentum ad Missiones persua-
dendas, quod in ipsa conversionis legatione tan-
tos in vitæ sanctitate progressus fecerunt, ut nu-
mero Sanctorum digni existantur: quod viris
peritis comperit est. Cum itaque Apostolico
isto labore Ecclesia mirificè, & Martyribus, &
Confessoribus decoretur, profecto à summi Ec-
clesiæ Principibus, & ab ipsi Religionum Præla-
tis Infidelium conversio, ut suo convenientissima
instituto, sollicitè debet procurari.

Recitemus igitur in hujus argumenti confir-
mationem primo loco, breviter tamen, viros, qui
ex Ordinibus Mendicantibus prodierunt. (ut nunc
omittam eos, quos in hac spiritali militia sanctissi-
mi Monachales Ordines habere, quorum ali-
quos retulimus supra) Apostolos adnumerandos,
ac moribus revera Apostolicis, & diuinis excellen-
tes, qui prædicatione sancti Evangelii sanctiores
effecti, Ecclesiæ augmentum, suæ familiæ hono-
rem, & præcipuè DEO gloriam ac laudem repor-
tarunt. Enumerabimus deinde Martyres, qui ex
eisdem Ordinibus prodierunt. Si enim res ipsa atten-
tè expendatur, omnes ferè sanctitatis excellentissi-
mæ viri, qui in Ordinibus Mendicantibus florere,
aut martyrii palmam sunt consecuti, huic ani-
marum lucrandarum studio, maximè Infidelium
fuerunt addicti. Ex quibus clarissimè convincitur,
eorum instituto expediretissimum esse Missionum
frequenter usum. Et ut nunc omittam D. Fran-
ciscum

cisum in Ægypto peregrinantem, D. Dominicum cum Hæreticis affluente congregientem, S. Patrem nostrum Angelum totum pæne orbem animarum lucrandarum studio perambulanti: quæ ne antiquiora videantur, ad nostra sæcula deveniamus.

In primis *Martinus Valentinus* illustrissima sanctitatis vir, Ordinis S. Francisci, duodecim assumpis socijs, in Indias Occidentales profectus est; illum Indi tanquam Apostolum divinitus ad ipsos missum coluerunt: summo enim vita sanctus miraculis coruscavit. Nec minoris sanctitatis fuit unus è duodecim socijs *Torivius Misolinia*. Eximie fuit sanctitatis similiter & alter *Joannes à S. Francisco*, qui solis precibus, ac nullo planè studio alsecutus est linguæ Mexicanæ cognitionem, aliaque innumera patravit miracula. *Andreas ex Olmo*, qui quadraginta triu annorum spatio Indis Christo reconciliandis in sumpro, quot, & quanta perpeffus fuerit, quæ inquam, discrimina divino beneficio superavet, incredibile est. Item *Franciscus Colmenarius* 35. annos Indis ad ovile Christi perducendâ impendit, in quibus nihil non dari, & acerbi toleravit, per quem vita sanctum DEUS quamplurima dignatus est miracula operari. *Franciscus Soto*, quem aliquando concionantem Indi ingenti luce circumfulgentem viderunt. Insuper *Martinus Jესu*, supra cujus sepulchrum sæpè vifus est homo maximo splendore circumfulus. Hos igitur paucos ex hac familia retulisse satis erit ex plurimis, qui virtutibus divinis florentes, miraculisque editis clari prodierunt, in numeroque ad Christum populos perdaxerunt: de quibus qui plura desiderat, legat historiam Francisci Gonzagæ Episcopi Zephaleni, & Marcum Uliffiponensem, Episcopum Porti in Lusitania.

Sunt porro ex Ordinibus alijs quamplurimi, ut D. Augustini, Domini, Carmelitarum, è Societate JESU, qui magno Ecclesiæ emolumento, & proprii instituti perfectione, vitam caelestem degentes in terris mirabilia magna in conversione animarum patrarunt, ut laus prosequitur *Thomas Bohus Tom. 1. de sig. Ecclesiæ, fig. 9. de propag. fidei cap. 2. & 3. & fig. 57. de sanctitate Ecclesiæ c. 21.*

Nullus autem fuit ex his Ordinibus, qui Martyres non protulerit, in nostræ fidei, & sanctitatis propriæ confirmationem. Ex sola Franciscanorum familia *Franciscus Gonzaga* numerat 114. eorum tantum, qui hoc sæculo floruerunt: quibus si adjungantur alii ad alia sæcula atinentes, de quibus *Bohus fig. 27. ut supra, numerum 200. excedent.* Ex Religione verò Societatis JESU, qui hæcenus ab Ethnicis, Mahumetarijs, & Hæreticis pro Catholica fide interempti sunt, propè centesimum numerum attingunt. D. verò *Benedicti* ad certam numerum non ita facilè redigi poterunt. Aliorum autem Ordinum nominatim numerum scire penitus impossibile est. Præcipuè tamen S. Domini, è quo sanctitate florentissimi viri prodierunt quamplurimi, quæ & superioribus sæculis, & nostro durissimam mortem perpeffi, martyrii coronam sunt adepti.

Quocirca efficacissimum evidentissimumque argumentum elici potest, Missiones omnibus Religionibus expedientissimas esse, cum earum occasione viri egregii, qui tot, ac tanta pericula pro fidei dilatatione adierunt, qui acerbissima, & asperissima sunt pro eadem causâ passi, qui vastissima, & sevilissima maria transivissent, qui regiones incultas, incognitas, & horrentes peragrarunt, & qui inter efferatissimos populos, belluas inhumanitate morum superantes, & insati, nullis rebus prædiis, nisi divina ope eisdem populos ad veræ fidei

Thom. à Jesu Oper. Toy. I.

cognitionem præduxerunt: sic denique, qui pro eisdem fidei veritate ac propagatione vitæ periculâ subiveno dubitarunt. Unde si omnium Ordinum viri sanctitate præclari computentur, majorem eorum excellentiorumque partem animatum saluti, & præcipuè Infidelium operam dedisse invenietur, aut pro fidei dilatatione martyrii palmam arripuisse. Maxima verò tunc erit hujus argumenti vis, si expendamus, in nulla Religione vigesimam Religiosorum partem, in alijs verò, nec centesimâ in Missionibus occupari, & ex hac minima seminis portionem majores DEO, & Ecclesiæ fructus referri, quam ex alia quantumvis maxima Religiosorum quantitate, & numero regularibus exercitijs occupato. Quæ cum ita se habeant, quam gratos Domino ac Salvatori nostro, quam fructuosos, quam salutaris proximo, ac toti Ecclesiæ, quam ipsi Domino gloriosos futuros meriti speramus, qui huic operi alacriter se accingunt? Quare cum DEUS tot, ac tantis signis manifestaverit Religiosis omnibus expedientissimum esse hujusmodi operi Missionum insudare, id sine magna remeritis, aut cæcitas nota inficiari non possumus.

C A P V T VII.

Occasione contemplationis quantumvis sublimis, aut strictioris clausuræ Monachos non excusari à Missionibus adjuvandis.

Illud semper fuit consilium Principis tenebrarum, (qui DEI gloriæ, animarumque salutis adversatur) eos ministratos, quos multos profuturos timeret, à tam salubri opere, sub majoris boni, aut saltem sub propriæ quietis ac pacis interioris, contemplationis, aut strictioris clausuræ prætextu deterrere. At contemplationis studium quantumvis ardens, & sublime ad tempus esse ob proximorum salutem prætermittendum: nec hoc prætextu Monachos Eremiticæ solitudinis sectatores excusari, præter exempla quamplurimis firmata rationibus, hæcenus commemorata, Sanctotum etiam Patrum proferamus testimonia, in quibus omnes uno ore contemplationem ab actione, hoc est, proximorum cura sejunctam, vel sterilem, vel minus fructuosam judicant.

D. enim Hieronymus *lib. 3. in c. 31. Prov. Tom. 8. in enarratione illorum verborum: Et de nocte surrexit, deditque prædam domesticis suis, & cibaria ancillis suis, inquit: Sicut totius labentis sæculi cursus perenni diei, ac noctis alternatione variatur; & dies quidem ad operandum, nox ad quiescendum naturaliter condita est; sic totum præsentis Ecclesiæ tempus gemino quodam quietis & operis statu discernitur. Quasi enim nocte quiescit, cum aliqui fidelium ejus intermissa ad tempus solitudine externa, sibi vacare, & sequi ipsos spiritualiter incipiunt juvare, vel lectionibus sacræ, vel orationibus, ac lachrymâ sese, vel alios hujusmodi studiis secretius exercendo. Surgit autem de nocte, cum in hisdem suis fidelibus ad augendam etiam proximorum curam se sollicitè accingit. Quod fraternæ administrationis opus duobus modis exercere consuevit, quia & eos, qui foris errabant, ad fidei gratiam convocat; & illos qui fidei sacramentis jam sunt imbuti, us bonis operibus amplius insistant, exercitare non desinit. Unde bene dicitur: Deditque prædam domesticis suis; cum eos quos ab antiquo hoste eripere potuit docendo, societati illorum, qui in fide præserere, conciliat. Dax & ancillis cibaria, cum humilissimis quibusque debito timore sua jussa servantes, ne pio laboris*

